

Іван Корнійович Білащенко

нар. 9 травня 1926 р., Черкаси

Іноді саме переслідування німцями вперше змушувало переслідуваних уповні усвідомити, що вони цигани. Іван Корнійович розповідає, як дізнався про смертельну небезпеку з боку німців, двічі втік від них і вижив завдяки своїм сусідам, а потім був призваний до лав Червоної армії.

Я не спав нормально ночами. Лягаєш спати і думаєш: «А що мені присниться? Чи прийдуть забирати чи ні?»

Коли мені було 16, німці відправили мене ешеленом в Німеччину на роботу. Але між Києвом та Житомиром я зістрибнув з поїзда. Тиждень я пішки добрався додому. На третій день мене забрало гестапо. Побили, виспали мені батогом. І знову-таки послали на роботу, на залізницю. Коли прораб, поляк, попередив нас, що німці планують відправляти нас до Німеччини, я сказав це своїм товаришам і ми втекли у ліс.

Незабаром прийшли наші, і я попав на комісію. Військовий лікар полпескав по плечу і спитав: «Німців будеш бити?» А я що скажу? «Буду!»

Поки я не знав, що німці розстрілюють циган, я не відчував себе циганом.

Моя мати була циганка, але вона не кочувала, вона була проста сільська жінка, швея. Батько був українець, він помер ще під час голоду 1933 року. Я виріс разом з українськими дітьми, ходив разом з ними до школи. Ми жили тоді в селі Дмитрівка [у Золотоніському районі Черкаської області] і були там єдиною циганською родиною. Звичайно, усі це знали. Хоч я на вигляд типовий циган, проблем з тим ніколи не мав. У документах ми були записані як українці, крім того, ми й не розмовляли циганською мовою.

Дядько був ковалем, так само, як і мій дід. Ковалі були потрібні в колгоспі. Мати була зразковою працівницею, стахановкою. Нас любили в селі, бо ми жили чесно і культурно.

Коли прийшли німці, мене викликали до [сільської] управи, щоб я показав свої документи, бо архіви згоріли. По правді сказати, я дуже боявся йти туди. Побоювався, що можуть сказати, що я циган. А циган же розстрілювали.

«Народна пошта» ще до приходу німців повідомила, що євреїв та циган вбивають. Про це дізнавалися на базарі, говорили, що там і там розстріляли циган.

Чоловік моєї сестри, циган, хотів забрати її до себе додому, то було в 1942 році. Моя мама сказала: нехай він спочатку їде сам зі своїм батьком та розвідає обстановку у своєму селі. По дорозі їх перестріли німці і розстріляли. Перед смертю їх заставили викопати собі яму. Лише малий братик його вижив. Він захворів на голову, бо бачив таке горе і не зміг пережити. Я дізнався про це через тиждень, як пішов у сусіднє село на престольний празник. Там переховувалися цигани.

Якось у 1942 році староста прийшов до мого дядька, матиного брата. Вони разом у школу ходили, в один клас. Гестапо вимагало від нього видати циган та євреїв.

Староста спершу пригальмував цю справу, що, мовляв, у нас циган немає, тільки колгоспники, а найджих немає. Але він не був впевнений, чи все одно за нами не прийдуть і не заберуть. Мій дядько запропонував переговорити з німцями, що вони ніякі не цигани. Він зібрав у родичів трохи золота, щоб староста передав якомусь начальнику в [німецькій] комендатурі. Отак і владнав це питання. Пізніше німці розстріляли цього старосту за те, що допомагав партизанам.

Місця масових поховань жертв німецьких окупантів біля села Білозір'я на Черкащині. За свідченнями місцевої ромської громади, одно з них є місцем масового вбивства місцевих ромів.

Почесна грамота Івану Білащенку від Черкаської обласної адміністрації з визнанням його особистої мужності та самопожертви у роки Другої світової війни. 2008 р.

Група учасників освітньої подорожі "Зневажений геноцид" у гостях у Івана Білащенка. Вересень 2018 р.

Золотоноща

Дізнатися більше про історію І. К. Білащенка